

Besluit

Besluit strekkende tot het verlenen van accreditatie aan de opleiding wo-onderzoeksmaster Geschiedenis (research) van de Vrije Universiteit Amsterdam

	Gegevens	
datum	30 april 2015	Naam instelling : Vrije Universiteit Amsterdam
onderwerp	Naam opleiding	: wo-onderzoeksmaster Geschiedenis (research) (120 EC)
Besluit accreditatie		
wo-onderzoeksmaster	Datum aanvraag	: 25 augustus 2014
Geschiedenis (research) van de	Variant opleiding	: voltijd
Vrije Universiteit Amsterdam	Locatie opleiding	: Amsterdam
(003257)	Datum hoorzitting	: 4 november 2014
Uw kenmerk	Datum KNAW-advies	: 13 februari 2015
CvB/EJK/dv/2014/880	Instellingstoets kwaliteitszorg	: Positief besluit onder voorwaarden van 3 september 2014.
ons kenmerk		
NVAO/20151296/SL	Beoordelingskader	
Bijlage(n)	Beoordelingskader beperkte opleidingsbeoordeling onderzoeksmasters van 22 november 2011.	
2		

Bevindingen

De NVAO stelt vast dat in het KNAW-advies deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden de commissie de kwaliteit van de opleiding voldoende heeft bevonden.

Advies van de KNAW-commissie

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De master Geschiedenis (research) bereidt studenten voor op het uitvoeren van onderzoek vanuit een thematisch methodologische en interdisciplinaire benadering en stelt hen in staat de verworven kennis en vaardigheden toe te passen in een promotietraject, en in andere onderzoeksposities waarin wetenschappelijke scholing en attitude van belang zijn. Binnen deze benadering kunnen studenten regionale en chronologische accenten plaatsen en worden ze gestimuleerd tot wetenschappelijke omgang met een grote bronnendiversiteit. De onderzoeksmaster combineert geschiedenis met disciplines zoals antropologie, rechten, religiewetenschappen en besteedt veel aandacht aan geschiedfilosofische en methodologische debatten op het snijvlak met sociale- en geesteswetenschappen, aan wetenschapsgeschiedenis en aan nieuwe benaderingswijzen vanuit de e-Humanities.

Inlichtingen

Thomas de Bruijn
+31 (0)70 312 23 63
t.debruijn@nva

Parkstraat 28 | 2514 JK | Postbus 85498 | 2508 CD Den Haag
P.O. Box 85498 | 2508 CD The Hague | The Netherlands
T + 31 (0)70 312 2300
info@nva

Pagina 2 van 10 De opleiding heeft haar doelstellingen en ambities vertaald in vijf specifieke eindkwalificaties, in het verlengde van de 23 voor alle masteropleidingen van de Faculteit der Letteren (per september 2014 onderdeel van de Faculteit der Geesteswetenschappen) geldende eindkwalificaties en de vier aanvullende algemene eindkwalificaties voor de onderzoeksmasters. De vier algemene en vijf specifieke eindkwalificaties moeten garanderen dat studenten aan het eind van de studie kunnen worden toegelaten tot een promotietraject. Ze bevatten naast meer algemene kwalificaties ten aanzien van het uitvoeren van onderzoek ook gespecificeerde kwalificaties zoals het hanteren van vakwetenschappelijke kennis om maatschappelijk inzicht te vergroten, in staat zijn om vernieuwend kritisch en waar relevant interdisciplinair onderzoek te verrichten middels actieve deelname aan interdisciplinaire onderzoeksprojecten, bekendheid met het netwerk van onderzoeksinstituten en organisaties die onderzoeksgelden ter beschikking stellen en in staat zijn een voorstel te schrijven volgens het format van NWO of van internationale onderzoeksorganisaties. Daarnaast heeft de opleiding een aantal eindkwalificaties geformuleerd ten aanzien van meer overdraagbare vaardigheden, zoals argumenteren en academisch schrijven voor zowel een publiek van vakgenoten als van niet-vakgenoten en het werken in een onderzoeksteam.

De master Geschiedenis (research) verhoudt zich goed tot het in juli 2014 vastgestelde Domeinspecifiek Referentiekader voor de onderzoeksmasteropleidingen Geschiedenis/History van de universiteiten die in LERU-verband samenwerken (UvA, UU en UL), maar onderscheidt zich door de thematisch-interdisciplinaire benadering. De opleiding stelt zelf dat aandacht moet worden besteed aan een internationale benchmarking met buitenlandse researchmasteropleidingen.

De commissie oordeelt dat de beoogde eindkwalificaties het onderzoeks karakter van de opleiding, evenals het gevorderde masterniveau weerspiegelen. Met de combinatie van gespecialiseerde kennis, onderzoeksvaardigheden, vaardigheid in het intellectuele debat en het formuleren van een onderzoeksvoorstel beoogt de opleiding studenten op een peil te brengen dat niet binnen een eenjarige masteropleiding is te bereiken. De commissie merkt wel op dat de algemene en specifieke eindkwalificaties voor de onderzoeksmaster onvoldoende refereren aan functies waarin onderzoeksvaardigheden en –ervaring vereist zijn die het wetenschappelijk onderzoek op het reguliere masterniveau overstijgen. De commissie vindt bij de begintermen van de master Geschiedenis (research) (vergelijkbaar met de eindkwalificaties van de bacheloropleiding) en bij de facultaire eindkwalificaties voor de masteropleidingen kwalificaties terug die relevant zijn met betrekking tot het werken buiten de academische omgeving, maar ziet deze niet verder ontwikkeld worden tot het niveau van de onderzoeksmaster. De commissie wijst ook op de noodzaak van een internationale benchmarking, ook al wordt dit indirect afgedekt door het gebruik van internationale referentiekaders bij het opstellen van het Domeinspecifiek Referentiekader voor de onderzoeksmasteropleidingen Geschiedenis/History waarmee de master Geschiedenis (research) zich goed verhoudt.

De commissie concludeert dat het beoogde niveau, zoals in de beoogde eindkwalificaties weerspiegeld, op het gebruikelijke niveau voor onderzoeksmasteropleidingen ligt. Het geheel overziende beoordeelt de commissie Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties, als voldoende.

Programma

De commissie stelt vast dat het programma volgens facultair model is opgedeeld in vier kenmerkende vormen: eigen onderzoeksgebonden onderwijs, gezamenlijk onderwijs voor alle onderzoeksmasterstudenten, onderwijs met 'gewone' masterstudenten en individuele studie- en onderzoekstrajecten. Dit vertaalt zich in de volgende modules: (1) 18 EC onderzoeksmaster-kernmodules gerelateerd aan lopend onderzoek bij de verschillende leerstoelen van Geschiedenis, (2) 12 EC faculteitsbrede modules Research Design, (3) 30 EC gedeelde modules met de eenjarige masteropleiding Geschiedenis en (4) 60 EC individuele onderdelen bestaande uit 30 EC tutorials (met een verplichte module in de landelijke onderzoeksscholen) en 30 EC scriptie. Faculteitsbrede aanvullende onderdelen die worden georganiseerd door de Graduate School of Humanities zijn het jaarlijkse 'Graduate Seminar' waarin de studenten hun scriptieonderzoek presenteren, de 'Graduate lectures' als kennismakingsforum met (inter)nationaal bekende specialisten en de 'onderzoeksmaster-PhD-bijeenkomsten' op basis van docentgebonden themagroepen en de zogeheten 'promovendipraat'. De opleiding demonstreert in het aanvraagdossier dat alle eindkwalificaties zijn afgedekt in de opleidingsonderdelen.

De commissie herkent in de opbouw en vormgeving van het programma de ambitie om zowel disciplinaire verdieping als (inter)disciplinaire verbreding te realiseren. De studenten genieten een grote vrijheid inzake invulling van het programma volgens de eigen specialisatie. Elk individueel opleidingsplan wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de examencommissie Graduate School of Humanities om te waarborgen dat het toelaat de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Het komt de commissie voor dat studenten voornamelijk leren in een meester-gezel model. Dit didactisch model laat nauw contact met lopend onderzoek op gespecialiseerd niveau toe. Bovendien wordt dit gefaciliteerd vanuit de kleinschaligheid van de opleiding. Diezelfde kleinschaligheid, en de inrichting van het programma, dragen echter niet bij aan de vorming van een studentengroep met een gedeelde achtergrond gebaseerd op een gedeelde visie van de staf. Volgens de docenten is intellectueel debat tussen studenten onderling mogelijk in meerdere modules en op wisselende niveaus. De vorming van een cohort moet volgens de docenten in een breder en sterk interdisciplinair perspectief worden geplaatst.

Een expliciete voorbereiding op werken buiten de academische omgeving kan worden opgenomen in het programma, en dan vooral in de tutorialruimte. Toch voelen studenten zich vooral voorbereid op een promotietraject. Een duidelijk perspectief op niet-academische carrièreplanning is volgens de studenten wenselijk.

Een buitenlandverblijf is mogelijk, maar de organisatie ervan gebeurt voornamelijk op eigen initiatief van de student en vloeit meestal voort uit het gekozen onderzoekstraject. Studenten kunnen hiervoor een financiële ondersteuning aanvragen, maar deze is in de regel beperkt. Universitaire akkoorden, onderzoeksallianties en het EU Erasmus programma, die de internationale component kunnen verstevigen, worden vooral uitgespeeld op bachelorniveau. De docenten zien dit zelf als een tekortkoming maar verwijzen naar het sterk centraal aangestuurde, in ontwikkeling verkerende internationalisatiebeleid. De commissie benadrukt echter het belang van de inbreng van de opleiding in deze internationale mobiliteit, specifiek met wel gekozen buitenlandse

Aan de onderzoeksmasterstudenten wordt in het gedeelde onderwijs met de reguliere masteropleidingen geen hogere eisen gesteld. De studenten, noch de docenten vinden deze verstrengde eisen strikt noodzakelijk omdat het onderwijs als inleidend voor specifieke expertises wordt beschouwd. Bovendien zitten deze componenten vervat in een intensiever programma dat tevens meer planningsverantwoordelijkheid en zelfstandigheid vereist. Toch ervaren de studenten dat bij sommige vakken uit de reguliere master strengere eisen aan hen worden gesteld. De docenten beschouwen ook de uitgebreide verplichte component in de intellectueel uitdagende landelijke onderzoeksscholen als een belangrijk onderscheidend onderdeel ten opzichte van de eenjarige master.

Docenten en onderzoeksomgeving

Het docent-studentratio is voor 2011-2012 berekend op 1:12,7. Ook blijkt uit het aanvraagdossier en uit de aanvullende informatie dat in 2012 de twee meest bij de opleiding betrokken facultaire onderzoeksinstituten goed scoren bij de onderzoeksvisitatie. Cultures and Values behaalde een 4-4-4-2 score op de criteria 'quality-productivity-relevance-viability', het onderzoeksinstituut CLUE doet nog beter met een 5-5-5-5 score. Het eerste instituut is ondertussen opgenomen in CLUE, resulterend in CLUE+, zodat de lage score op viability niet langer relevant is. De kwaliteit van de betrokken docenten als onderzoekers blijkt ook uit een goede hoeveelheid tweede geldstroomprojecten.

Instroom en rendement

De opleiding hanteert een selectie aan de hand van de studieprestaties in een verwante bacheloropleiding (minimaal een 8 op de bachelorscriptie), een motiveringsbrief met een basis onderzoeksvoorstel en indien mogelijk reeds de schriftelijke goedkeuring van de beoogde mentor. De instroom is erg laag: voor de jaren 2011-2014: 4,2,3 en 1 student(en). De docenten geven aan dat in de pas gewijzigde bacheloropleiding meer aandacht wordt geschonken aan het begeleiden en stimuleren van studenten in de richting van de onderzoeksmaster. De oriëntatie op internationale instroom blijkt momenteel nog te beperkt. De Nederlandstaligheid vormde in de praktijk een beletsel voor de instroom van buitenlandse studenten, die belangrijk is als aanvulling op de beperkte binnenlandse instroom. Aangezien de opleiding Engelstalig wordt, vervalt deze hindernis.

De rendementen zijn zeer laag. Van de cohorten 2007 tot 2012 was het rendement na 2 jaar gemiddeld 30% en varieerde van 17% tot 50%, na 3 jaar was het gemiddeld 48% en varieerde het tussen de 33% en 67%. Van het cohort 2012 is 50% in twee jaar afgestudeerd. Uit de bevraging van docenten en studenten blijken de voornaamste factoren vertraging door het scriptieproces en het combineren van de studie met andere studies of werk. De commissie stelt vast dat er geen algemeen beleid is om deze vertragingen tegen te gaan. De docenten zien zelf het belang in van het tijdig afronden van de studie, maar zijn toch terughoudend om de studenten al teveel te sturen in hun zelfstandigheid.

De commissie oordeelt dat de modulaire opbouw van het programma helder is en dat de zelfstandig ingevulde curricula voldoende coherent zijn door de supervisie van de mentor en door de goedkeuring van de examencommissie. Bovendien vertoont het modulaire programma een voldoende balans tussen vakinhoudelijke en methodische scholing. Toch moet de opleiding er volgens de commissie over waken dat een aanzienlijk deel gezamenlijk onderwijs wordt gevolgd, gebaseerd op de belangrijkste onderzoeksgebieden

Pagina 5 van 10 van de staf. De thematische breedte die samenhangt met de ver doorgedreven keuzevrijheid wekt een indruk van hyperspecialisatie en een gebrek aan focus in de opleiding. Gezien de beperkte mogelijkheden voor voortzetting van de loopbaan in een promotietraject acht de commissie het geboden dat de opleiding de doelstelling ten aanzien van de voorbereiding van een loopbaan buiten de wetenschap duidelijker omschrijft en gericht in het programma vormgeeft.

De commissie waardeert de vele vormen van informele controle en informatievoorziening die mogelijk zijn door het goede contact tussen docenten en studenten. Anderzijds heeft de eraan ten grondslag liggende kleinschaligheid tot gevolg dat de opleiding weinig wordt uitgedaagd om een gedeeld beleid te formuleren dat instaat voor een uniforme en efficiënte organisatie van de opleiding. Daardoor kunnen studenten en docenten niet terugvallen op algemene procedures en richtlijnen, onder andere voor de organisatie van een buitenlandverblijf, voor het tijdig afronden van de scriptie en voor het aantrekken van nieuwe researchmasterstudenten. De commissie stelt met goedkeuring vast dat de stroomlijning van de onderzoeksmasters binnen de Graduate School of Humanities hiervoor een duidelijk verbeterperspectief biedt omdat van hieruit meer centrale en breder gedragen initiatieven worden genomen. De commissie waardeert het recent ingevoerde toezicht van de directeur van de Graduate School of Humanities op het studietempo van de studenten.

De commissie oordeelt dat de opleiding wordt ondersteund door onderzoekers die binnen hun domein een voldoende sterke positie hebben opgebouwd en zich zowel in beoordelingen als in competitieve fondsenwerving hebben onderscheiden. De opleiding beschikt over een gekwalificeerd docententeam en is gesitueerd in een academische context van goed niveau, zoals passend voor een onderzoeksmaster. Studenten waarderen de kleinschalige opzet van de opleiding en worden geïnspireerd door het individuele contact met docenten.

De commissie vindt de instroom zorgwekkend en vraagt zich af of de massa die nodig is voor intellectuele uitwisseling en het bereiken van de doelstellingen ten aanzien van debat en interdisciplinariteit kan worden geborgd. De commissie dringt er op aan hieraan hoge prioriteit te geven. Het selectieve instroombeleid borgt dat instromende studenten kunnen voldoen aan de eisen van de opleiding, maar deze eisen blijken een voldoende grote instroom sterk te bemoeilijken. Daarom ook adviseert de commissie de opleiding om de toelatingsvoorwaarden opnieuw tegen het licht te houden. Desnoods leidt dit tot een sterkere spreiding van de becijfering en een stratificatie van excellentie. De commissie vertrouwt er op dat de intensieve deelname aan de landelijke onderzoeksschool een meerwaarde biedt voor het aantrekken van getalenteerde buitenlandse studenten. Een beter gebruik van het internationale netwerk is noodzakelijk voor een beter georganiseerd internationaal studentenverkeer. De commissie waardeert het dat de opleiding werkt aan de vorming van een meer wervend profiel, in samenwerking met de andere onderzoeksmasters binnen de Graduate School of Humanities. De commissie begrijpt dat het thematische profiel van de opleiding nauwe samenwerking met andere instellingen bemoeilijkt.

De commissie concludeert dat de leeromgeving adequaat is voor het behalen van de doelstellingen.

Het geheel overziende beoordeelt de commissie Standaard 2: Onderwijsleeromgeving, als voldoende.

Uit de zelfstudie blijkt dat de opleiding verschillende toetsvormen hanteert om na te gaan of de leerdoelen, afgeleid uit de eindkwalificaties, worden gerealiseerd. De voornaamste toetsvorm is het schriftelijke werkstuk. De door de commissie gewaardeerde modules Research Design I en II bevatten een cruciaal toetselement: met name het schrijven van een onderzoeksvoorstel dat voldoet aan de formele en inhoudelijke eisen van een NWO-voorstel. De commissie steunt de recente ontwikkeling om dit onderdeel te veralgemeniseren en niet exclusief te baseren op de NWO criteria. De informeel 'strengere' eisen die gelden voor de vakken uit de eenjarige master vormen een niet-transparante beoordelingssituatie en moeten volgens de commissie worden geformaliseerd.

De Examencommissie Graduate School of Humanities is verantwoordelijk voor het facultaire toetsbeleid dat is gebaseerd op het VU-brede toetsbeleid. De steekproefsgewijze controle op tentamens, werkstukken en scripties wordt verzorgd door de sinds 2013 ingevoerde toetscommissie.

De studenten studeren af op een onderzoeksmasterscriptie (30 EC) waarmee zij zich kwalificeren voor een onderzoekslapbaan. De originele onderzoekscriptie moet de basis kunnen vormen voor een publicatie in een gerespecteerd wetenschappelijk tijdschrift.

De commissie heeft vier scripties en de bijbehorende beoordelingsformulieren bekeken. Zij is tevreden over de kwaliteit van de scripties maar kan zich niet altijd helemaal vinden in de becijfering die in sommige gevallen hoger en in andere lager wordt ingeschat. De beoordelingsformulieren zijn goed maar worden niet altijd even uitvoerig ingevuld. De argumentatie in functie van het eindoordeel is daardoor niet altijd voldoende navolgbaar. Toch beklemtoont de commissie dat alle scripties ruimschoots voldoen aan het onderzoeksmasterniveau. In functie van een beter rendement en om de kansen voor een promotietraject te verhogen, adviseert de commissie om de richtlijnen over omvang en tijdsbestek van de scripties te herevalueren en deze strakker in te vullen en consistent uit te voeren. Bovendien adviseert de commissie om consequent te kiezen voor een externe beoordelaar als tweede scriptiebeoordelaar. In functie hiervan moet een helder evaluatiekader worden ontwikkeld. De commissie vraagt zich ook af hoe de in de eindkwalificaties opgenomen hoge eisen voor Engelse taalvaardigheid worden getoetst in het geval van Nederlandstalige scripties.

In de periode 2008-2014 zijn 8 van de 20 alumni een promotietraject begonnen, waarvan twee aan de VU. Eén alumnus is momenteel *embedded researcher* ter voorbereiding op een promotieplaats. De commissie meent dat het niveau van de afgestudeerden goed aansluit op dergelijke vervolgttrajecten en ziet dit bevestigd in de praktijk. De opleiding biedt de studenten belangrijke steun bij het vinden van en solliciteren voor promotieplaatsen. De Amsterdam Academic Alliance speelt hierbij in toenemende mate een rol als tijdelijk opvangnet. De commissie blijft aandringen op een goede voorbereiding op een niet-academische loopbaan, ook al vinden de niet-academische alumni een degelijke positie in het brede werkveld.

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal, waaronder afstudeerwerken, de gesprekken met verschillende delegaties en het overzicht van de resultaten van afgestudeerden tot de conclusie dat de toetsing en beoordeling en de realisatie van de eindkwalificaties het gebruikelijke niveau voor masteropleidingen overstijgen.

Pagina 7 van 10 Het geheel overziende beoordeelt de commissie Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties, als voldoende.

Advies

De commissie is op basis van het aanvraagdossier, de bestudeerde scripties, de antwoorden op de door haar gestelde vragen en de hoorzitting, positief over de aanvraag.

De beoogde eindkwalificaties (standaard 1) en de onderwijsleeromgeving (standaard 2) heeft de commissie als voldoende beoordeeld, evenals de toetsing en de gerealiseerde eindkwalificaties (standaard 3).

Concluderend is de commissie van oordeel dat de opleiding wo-onderzoeksmaster Geschiedenis (research) voldoet aan de door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie gestelde eisen aan onderzoeksmasters, zoals neergelegd in het 'Beoordelingskader onderzoeksmasters' van 22 november 2011.

De commissie kwalificeert de kwaliteit van de opleiding als voldoende.

Aanbevelingen

De NVAO onderschrijft de aanbevelingen van de commissie.

Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, tweede lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de Vrije Universiteit Amsterdam te Amsterdam in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 16 maart 2015 naar voren te brengen. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt.

De NVAO besluit accreditatie te verlenen aan de wo-onderzoeksmaster Geschiedenis (research) (120 EC; variant: voltijd; locatie: Amsterdam) van de Vrije Universiteit Amsterdam te Amsterdam. De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding als voldoende.

Dit besluit treedt in werking op 30 april 2015 en is van kracht tot en met 29 april 2019 (2021)¹.

Den Haag, 30 april 2015

De NVAO
Voor deze:

Paul Zevenbergen
Bestuurder

Dr. A.H. Flierman
(voorzitter)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

¹ Nadat de instelling een onvoorwaardelijk positief besluit instellingstoets kwaliteitszorg heeft gekregen, wordt de accreditatietermijn verlengd naar in totaal 6 jaren.

Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het KNAW-Commissie
		<i>voltijd</i>
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	V
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	V
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	V
Eindoordeel		V

De standaarden krijgen het oordeel onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Het eindoordeel over de opleiding als geheel wordt op dezelfde schaal gegeven.

- Prof. dr. M.J.B. Stokhof (voorzitter), hoogleraar Taalfilosofie aan de Universiteit van Amsterdam;
- prof. dr. M.B.H. Everaert (vice-voorzitter), hoogleraar Taalwetenschap aan de Universiteit Utrecht;
- Prof. dr. I. Bertels, docent Architectuurgeschiedenis en Monumentenzorg aan de Vrije Universiteit Brussel;
- Prof. dr. J.W. Bertens (adviserend lid), hoogleraar Intellectuele en Literaire Geschiedenis van de Twintigste Eeuw aan de Universiteit Utrecht;
- Prof. dr. R.B. ter Haar Romeny (adviserend lid), hoogleraar Oude Geschiedenis van het Middellandse Zeegebied en het Midden Oosten aan de Vrije Universiteit Amsterdam;
- P. Sperber MSc (student-lid), promovendus Filosofie aan de Universiteit Utrecht;
- J.W. Hengstmengel MA, MSc (student-lid), PhD-student Wijsbegeerte aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Vanwege zijn betrokkenheid bij de Vrije Universiteit Amsterdam heeft prof. ter Haar Romeny niet deelgenomen aan de behandeling van de aanvraag. De leden Stokhof en Sperber hebben niet deelgenomen aan de hoorzitting maar zijn wel betrokken geweest bij de behandeling van de aanvraag en de totstandkoming van het advies. Prof. Stokhof is tijdens de hoorzitting als voorzitter vervangen door prof. Everaert.

Het panel werd ondersteund door dr. D. Provijn, secretaris (gecertificeerd).